

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - 13812862
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

14 Ekim 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat ÇURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

AĞRI MİLLETVEKİLİ
SAYIN NEJLA DEMİR'İN
TBMM 7/30225 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI

7/30225
649

SORULAR

Türkiye'nin farklı bölgelerinde içme ve kullanma sularında arsenik düzeylerinin, hem Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) hem de Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği maksimum sınır değeri olan 10 ng/L'nin çok üzerinde olduğu; örneğin Iğdır şehir merkezinde 50 jıg/L, Aksaray Eski çevresinde 30-80 jıg/L, Gediz Havzası'nda tarımsal sulamada 40-45 jıg/L'ye kadar çıktığı tespit edilmiştir.

Arsenik; görünmez, kokusuz ve tatsız bir elementtir. Ancak uzun süreli maruz kalındığında başta kanser (özellikle akciğer, mesane ve cilt kanseri) olmak üzere, nörolojik hastalıklar, otoimmün bozukluklar, gelişim geriliği, düşük IQ, doğumsal anomaliler, karaciğer ve böbrek yetmezlikleri gibi ciddi ve geri dönüşü olmayan sağlık sorunlarına yol açtığı bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Bebekler, çocuklar ve yaşlılar bu etkilerden çok daha kalıcı şekilde etkilenmektedir.

Resmî kaynaklara ve bilimsel yayınlara göre arsenik kirliliğinin kaynakları arasında sermaye odaklı, kontrolsüz metal ve altın madenciliği, jeotermal santraller, kömür bazlı termik santraller, arsenikli pestisit kalıntıları, fosfatlı gübreler ve kontrolsüz yer altı suyu çekimleri yer almaktadır.

Bununla birlikte, bazı belediyelerin arıtma iddiaları klorlama gibi etkisiz yöntemlerle sınırlı kalmakta; ters ozmoz, iyon değişimi veya ileri adsorpsiyon teknolojileri ise yaygın şekilde kullanılmamaktadır. Ayrıca halkın evine gelen suya ait arsenik düzeyi verileri şeffaf biçimde kamuoyuyla paylaşılmamakta; inorganik (en toksik) arsenik düzeyleri ayrı ayrı raporlanmamaktadır.

Arsenik kirliliği konusu yalnızca çevresel bir sorun değil, aynı zamanda akut ve kronik halk sağlığı krizine yol açabilecek, nesiller arası etkiler doğuran yapısal bir sorundur. Bu konuda şeffaflık, bilimsel izleme ve etkin kamu politikaları derhal hayata geçirilmelidir.

Bu bağlamda;

- 1)Türkiye genelinde içme ve kullanma sularında yapılan en güncel arsenik analizlerine göre, il il bazda arsenik düzeyleri nedir? Bu veriler kamuoyu ile ne sıklıkla ve nasıl paylaşılmaktadır?
- 2)Arsenik oranı DSÖ sınır değerlerinin üzerinde çıkan yerleşim yerlerinde, halkın sağlığını korumaya yönelik acil müdahale planları var mıdır? Varsa, bu müdahaleler nelerdir?
- 3)Tarımsal sulamada arsenikli su kullanımının, ürün güvenliği ve gıda zinciri yoluyla dolaylı arsenik maruziyeti riski oluşturduğu biliniyor. Bu konuda Tarım ve Orman Bakanlığı ile eşgüdümlü bir denetim veya uyarı sistemi var mıdır?
- 4)Hangi bölgelerde halkın içme suyunda kullanılan arsenik arıtma sistemleri ters ozmoz, iyon değişim veya aktif adsorpsiyon teknolojilerine dayanmaktadır? Kaç belediyede bu sistemler mevcuttur?
- 5)Halk sağlığı laboratuvarlarında yapılan arsenik analizlerinde, inorganik arsenik düzeyleri (en toksik formlar) ayrı ayrı ölçülmekte midir?
- 6)DSÖ önerileri doğrultusunda arsenik maruziyetine uğrayan bireylerde düzenli olarak biyolojik izlem (idrar, saç, tırnak, kan örneği ile toksikoloji analizi) yapılmakta mıdır?
- 7)Türkiye genelinde yer altı suyu arsenik haritalaması yapılmış mıdır? Yapıldıysa bu veriler neden halkla interaktif ve erişilebilir bir platformda paylaşılmamaktadır?
- 8)Arsenik kirliliği ile ilişkili olduğu iddia edilen maden işletmeleri, termik santraller veya diğer sanayi faaliyetleri hakkında açılmış herhangi bir idari, hukuki ya da cezai soruşturma var mıdır?

CEVAPLAR

Soru Önergesine konu açıklamalarda resmi kaynaklara ve bilimsel yayınlara göre arsenik kirliliğinin kaynakları arasında sermaye odaklı, kontrolsüz metal ve altın madenciliği olduğu belirtilmekte olup, ÇED Yönetmeliği kapsamında Bakanlığımıza müracaatta bulunulan projelerle ilgili olarak, projenin yeri ve özelliği dikkate alınarak ilgili kurum ve kuruluşlardan oluşan bir İnceleme-Değerlendirme Komisyonu teşkil edilmektedir. ÇED sürecinde sunulan tüm rapor, dosya ile diğer tüm bilgi ve belgeler bu komisyon tarafından incelenip değerlendirilmekte, Bakanlığımızca da bu komisyon tarafından yapılan inceleme ve değerlendirmeye göre ÇED Yönetmeliği kapsamında karar verilmektedir.

Önergedeki diğer hususlara ilişkin bilgilerin Sağlık Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan edinilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.